

100 ljetna veza s MATICOM

**Istina je da čuda svega zna-
mo o našoj vezi s Hrvatskom
u zadnjih 100 ljeti. Čini nam
se čisto prirodnim da si odr-
žimo jezične i kulturne veze
s narodom iz koga ishodimo
i ki naziv hrvatski = gradiš-
ćanskohrvatski nosimo do-
stojanstvom. Nigdor se ne
sramuje u europskoj povijesti
svojega porijekla (akoprem
si narodi, narodne grupe zna-
ju po svojoj superiornosti uob-
raženosti i pošteno našpota-
ti jedan drugomu).**

Naše su veze prema Hrvatskoj bile svenek intaktne, po ki put slabije a onda pak jače, javne prik društvenih strukturov ali i privatno. Posebno se je to iskazalo ljetos pri strašnom zemljotresu u Zagrebu i okolici, prilikom Domovinskoga boja ili danas već pozabljene povodje pred pol stoljeća. A ako si pogledamo točnije teštamente iz 17. i 18. st. onda moremo otkriti i rodbinske veze, ke se nisu čisto pozabile i izgubile.

Ako si nek čisto kratko pogledamo veze u prošlosti, svakako moramo spomenuti protestantski pokušaj Stipana Konzula i Jurja Dalmatina, misionara Jurja Muliha, da je Jelačićeva vojska prešla kroz našu krajinu, Sigismund Rukel iz Zagreba u 17. st. bio jedan od najuglednijih peljačev Pazmaeuma u Beču, pak brojni svećenici, ki su po svoji studija u Beču, Trnavi, Grazu ostali med našim narodom i oni sve do današnjega dana. Ova veza je bila i nešto malo uzajamna, ar se od Boreničeviću stipendistov iz Zagreba nisu svi vratili najzad a najpoznatiji med njimi su bili Lichtenberger i direktor muzičke škole u Osijeku Hugo Boreničević.

Osebito je u 19. st. otkrivanjem narodnoga dobra, u prvom redu jačak dobro bila pohodjena zapadnougarska hrvatska narodna grupa. Skoro bi mogli naslutiti Morica Fialku i Ivana Čaplovića za tim,

ki su u popularni novina i časopisi prikazali kulturna narodna dobra i tako zbudjali znatiželju. I nismo dobro upućeni iz kakove inicijative je došao Fran Kurelac med naše Hrvate, su mu dali Ivan Kukuljević-Sakcinski i Stanko Vraz ta prvi impuls na sakupljanje? A za Kurelcem je došao Fran Kuhač i Ivan Milčetić. Osebito je muzikolog Fran Kuhač imao jako dobru vezu s učitelji Mihovilom Nakovićem i Martinom Boreničevićem, kako nam to svidoču brojna pisma iz ostavštine Martina Meršića ml. A

Početo od budjenja i razbuktanja nacionalizma od sredine 19. st. su države, t.j. Ugarska do 1921., a od onda Austrija sumljivo gledale na pojačanje veze med dijasporom i matičnim narodom. Tribamo si samo najprzeti ugarske nacionalne povijesti o revoluciji 1848., kako je prošlo Franu Kurelcu u Novom Selu, ponašanje ugarskih ministrov za vrime Prvoga svitskoga boja ili studiju od Augusta Ernsta iz 1981. ljeta s naslovom »*Gab es im Burgenland eine „Kroatische Bewegung“*« (BF, Sonderheft VI). I

S liva: Džon Müller, Zlatka Gieler i Ante Blaženčić *foto: arhiv HN*

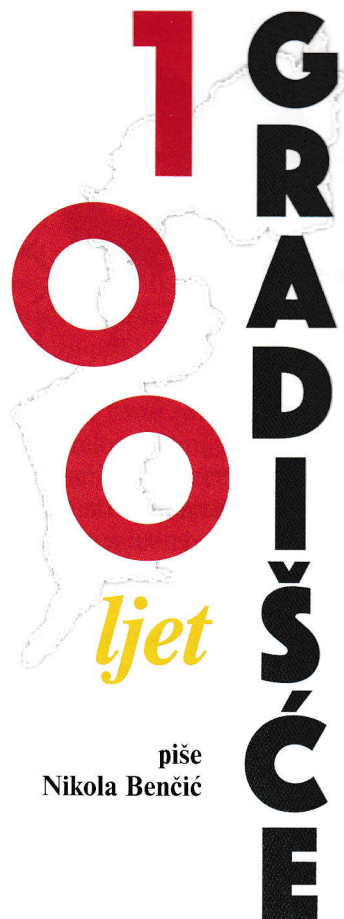

Meršić ml. je pak skupa s Vincom Žgancem predjelao još jednoč notni materijal narodnih jačak. Nažalost, ili je samo moj propust, da se nigdor nije detaljnije pozabavio vezom Ivana Vukovića s hrvatskim muzičkim svitom. Kod intenziviranja istraživanja narodnoga života bi morali pokloniti više pažnje Milovanu Gavazziju, Balintu Vujkovu, Miroslavu Vuku-Croati, Ivanu Ivančanu i Antunu Kričkoviću, ki su intenzivno istraživali, publicirali i uklopili gradišćanskohrvatsku narodnu tematiku u hrvatski narodopisni korpus.

Nisu svenek bile te veze čisto vedre, nepomućene.

po Drugom svitskom boju je gradišćansko novinarstvo dostokrat pisalo negativno o našoj jezičnoj tečaji prik ljeta na morju, a mogli bi se nabrojiti i osobni podmukli animoziteti kade se ne bi ni mislilo.

Med boji je najveća akcija Hrvatskih intelektualcev bila da su 1932. ljeta, kratko pred 400 ljetnim jubilejom doseljenja ugledni znanstvenici, kot je to bio Mate Ujević, Ivan Esih, Josip Andrić,... osnovali u Zagrebu „Društvo prijatelja Gradišćanskih Hrvata“ i podržnice u Slavenskom Brodu, Osijeku, Rijeki, Varaždinu,... Žalibože, društvo je bilo kratkoga vijeka, ar se je centralis-

piše
Nikola Benčić

tička jugoslavenska vlada pobojala što su toliko istaknuli ime hrvatsko, Hrvat/ica. A o prvom našem izdanju »*Gradišćanke*« (1928.) od Ignaca Horvata u Društvu sv. Jeronima moremo isto govoriti, knjigu Mate Ujevića smo jur spomenuli drugom prilikom.

Intenzivirale su se veze prilikom Euharističkoga kongresa 1930. u Zagrebu (koga je peljao nadbiškop Antun Bauer, čiji preoci su po svemu iz Cindrofa), na kom je bila nazoči mala gradišćanskohrvatska delegacija s Ignacom Horvatom, Slavkom Maroldom, Konradom Meršićem,... A za vrime Drugoga svitskoga boja naši Hrvati nisu bili samo tumači nimške vojske na Balkanu nego veći broj se je borio s jugoslavenskim partizani (o tom se u poboju Gradišću nije smilo govoriti). Jedva je boj završio je prof. Rudolf Kladius u ljetu 1945. organizirao delegaciju gradišćanskih Hrvatov maršalu Titu u Beograd za gradišćanskohrvatske zarobljenike u jugoslavski logori, iz čega je pak nastala nerazumljiva halabura med poli-

tičkimi partijama u Gradišću. Bela Schreiner piše u svojoj knjigi: *Predsjednik Tito znao je za austrijske Hrvate i obećao delegaciji pomoć... i zaista već u jeseni vratilo se je oko 120 Hrvatov iz partizanskoga zarobljeničtva u Austriju.*

Aod 1949. imamo jur redovito grupe učiteljev, školarov, gimnazijalcev, studen-tov na poziv Matice iseljenika Hrvatske na morju i putovanju po Hrvatskoj u organizaciji legendarnoga prof. Ante Blaženčića. Najefikasnije je ali bilo što su od 1956. pokrenuli radi-oemisije u Zagrebu, ke je pe-ljala jako popularna gospa Ani-ca Palatin, u koj emisiji se je smilo u jedinstvenoj Jugosla-viji govoriti i kazati hrvatsko, Hrvat i zato bila jako prošire-na. I tako bi mogli redom po-redati sudjelovanje s instituti za povijest, jezik, filološkim društvom, narodnu umjetnost, naši književnici učlanjeni u DHK i jedan GH u HAZU. „Gradišćanski tajedan“ u Za-grebu je pak dizao upoznanje i popularnost, pogotovo i zbog toga što se u Jugoslaviji nije smilo govoriti o velikobrojnoj emigraciji na Zapadu po Dru-gom svitskom boju iz Hrvat-ske i Jugoslavije. Hodočašće-nja, skupno u Mariju Bistricu, Trsat, Ludbreg... su pak učvršćavala i izgrađivala i crikvene veze, ke je u prvom redu izgra-đivao naš biskup Štefan Lá-szló i maloborištovski farnik, dekan Štefan Horvat. A sadaš-nji biskup Egidije Živković je imao brojne nastupe, celebra-cije, prodike o narodnom je-dinstvu i veliko shodišće u ka-tedrali u Zagrebu. A kot najvid-ljiviji znak stoji pak u Velikom Borištovu kip, skulptura kipa-ra Stjepana Gračana »*Majka na bigu*«, poklonjeno od Hr-vatske kot vidljivi čvrsti temelj med nami i matičnim narodom (HN 1983/25). Od pristupa Hrvatske u EU (2013.) je pak rasipana grana hrvatskoga ži-teljstva po bivšoj Austro-Ugar-skoj Monarhiji opet došla pod jedan krov, za koga se ufamo da će je peljati još čvršćim skup-nim vezam narodov. □

Europsko prvenstvo: Public viewing u Uzlopu

Javno gledanje utakmice u Uzlopu pred prodavaonicom RUNDUM G'SUND foto: dijana jurković

Nedilju, 11. julija su se Ita-lija i Engleska borile za titlu europskoga prvaka u no-gometu. U Uzlopu je Mlada narodna stranka skupa s no-voovotvorenom prodavaonicom RUNDUM G'SUND priredila Public viewing finala europskoga prvenstva u Wembley-stadionu u Londonu.

Uz raspušćeno i veselo ras-položenje navijač:ic, su gledanje finala europskoga pr-venstva u nogometu za 2020. lje-to u Wembley-stadionu u Londonu, i na trgu pred pro-davaonicom RUNDUM G'SUND odnosno pred ognjogasnim do-mom u Uzlopu imali pred svim

jednu spodob: Godina je pra-tila finale kroz cijeli večer, a tako i kroz cijelu utakmicu. To ali nije bio ni problem za Uz-lop:ke ni za publiku ka je už-i-vo bila nazoči u Londonu.

Prem djelomično jake go-dine, se je oko 90 ljudi sa-stalo u Uzlopu i podupiralo i navijalo za svojega favorita. Dokle je to u Wembley-stadio-nu sigurno bila engleska mom-čad, su u Uzlopu najveći dio navijač:ic držali i navijali za talijanski tim – ki je konačno usko dobio finalnu utakmicu u striljanju jedanaestercev. Uzlopskoj publiku je to bilo samo pravo i je uživala atmos-feru i skupno gledanje finalne

utakmice europskoga prven-stva na velikom platnu, ko je or-ganizirala Mlada narodna stranka, na čelu s predsjedni-kom Matthiasom Schneide-rom. Violeta i Sigi Hodosi, ki peljaju prodavaonicu regional-nih proizvoda i tomu pripada-jući mali kafić, su navijač:ce kulinaro opskrbili i posebno za ovu priredbu proširili svoj jilovnik i nudili klasične jiliše za gledanje športskih eventov, kot na primjer Hot dog ili dru-ge engleske specijalitete.

Zadovoljn:e i sričn:e navi-jač:ce, star:e i mlad:e, su tako pobjedu Talijanov još sve-čevali diboko u noć.

(Dijana Jurković)

Javno gledanje utakmice u Uzlopu foto: dijana jurković